

Kurzus kódja: FLM-271:37

Kurzus címe: Kortárs amerikai gengszterfilm

Tanár neve: Pápai Zsolt

Kurzus időpontja, helye: hétfő 14 00-15 30 stúdió

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: A kurzus az amerikai gengszterfilm portréját felvázoló sorozat harmadik része, amely – ellentétben az első két résszel – önmagában nem áll meg: feltételezi a klasszikus vagy a modern gengszterfilm-kurzus legalább egyikének ismereteit. Azért feltételezi, mert fő célja a klasszikus és modern műfaji referenciák kortársi változatainak felkutatása és értelmezése. Kivált a tematikai és ideológiai változásokra, korrekciókra, kritikákra koncentrálunk. A témák nem feltétlenül másfélórások: lesznek olyanok, melyekkel többet, és lesznek, melyekkel kevesebbet foglalkozunk. A korábbi gengszterkurzusokkal ellentétben ezúttal az egyes témákhoz nem egy, hanem két-két film tartozik. Az első két téma kivétel ez alól: az ezekhez tartozó filmek mindegyike kötelező tétel volt a klasszikus vagy a modern gengszterfilm-kurzuson. Jelmagyarázat (az egyes címek mögött álló rövidítések feloldása): mf=magyar felirat; af=angol felirat; sz=magyar szinkron. Az első óra szeptember 14-én lesz!

Témák

1. Bevezetés 1. A klasszikus amerikai gengszterfilm világképe.
2. Bevezetés 2. A modern gengszterfilm.
3. Kivezetés a hetvenes évekből. Bevezetés a nyolcvanas évekre: nosztalgiafilmek.
4. Nyolcvanas évek: gengsztervígjátékok.
5. Gengszterfilm-alműfajok a kortárs szcénában. A klasszikus alakok változatai a karriergengsztertől a G-Manig. „Hibriditás” és extrémizáció a hősábrázolásban.
6. A posztmodern gengszterfilm kezdetei: De Palma *Scarface*-e.
7. A posztmodern gengszterfilm kezdetei: Scorsese *GoodFellasa*.
8. A posztmodern gengszterfilm. Coen: *Miller's Crossing*.
9. Modern és posztmodern gengszterfilm: *Point Blank* vs. *The Limey*.
10. Posztmodern és posztklasszikus gengszterfilm különbségei. Kortárs gengszterfilm-auterök: Mann.
11. Kortárs gengszterfilm-auterök: Tarantino.
12. Gengszterfilm és emancipáció: a blaxploitationtól a 'gangsta'-filmig.

Kurzus teljesítésének követelményei: A félév végén (az utolsó órán) zárthelyi dolgozatot kell írniuk a hallgatóknak, ezekben az órákon elhangzott információkra és a kötelező filmekre kérdeznek rá.

Kötelező és ajánlott filmek: **1. Bevezetés 1. A klasszikus amerikai gengszterfilm világképe.**
Kötelező filmek: Griffith: *The Musketeers of Pig Alley* (1912); LeRoy: *Little Caesar* (1931); Wellman: *The Public Enemy* (1931); Hawks: *Scarface* (1932); Del Ruth: *The Little Giant* (1933); Walsh: *The Roaring Twenties* (1939); Walsh: *High Sierra* (1940); Huston: *Key Largo* (1948)

2. Bevezetés 2. A modern gengszterfilm.
Kötelező filmek: Huston: *Asphalt Jungle* (1950); Kubrick: *The Killing* (1956); Fuller: *Underworld USA* (1960); Boorman: *Point Blank* (1967); Penn: *Bonnie és Clyde* (1967); Coppola: *The Godfather* (1972); Scorsese: *Mean Streets* (1973); Malick: *Badlands* (1973)

3. Kivezetés a hetvenes évekből. Bevezetés a nyolcvanas évekre: nosztalgiafilmek.

Kötelező filmek: Leone: *Once Upon A Time In America* (1985) (sz); Malle: *Atlantic City* (1980) (mf)

4. Nyolcvanas évek: gengsztervígjátékok.

Kötelező filmek: Huston: *Prizzi's Honor* (1985) (sz); Capra: *Lady for a Day* (1933) (af)

5. Gengszterfilm-alműfajok a kortárs szcénában. A klasszikus alakok változatai a karriergengsztertől a G-Manig. „Hibriditás” és extrémizáció a hősábrázolásban.

Kötelező filmek: DePalma: *Carlito's Way* (1993) (mf); Lynch: *Wild at heart* (1990) (mf)

6. A posztmodern gengszterfilm kezdetei: De Palma *Scarface*-e.

Kötelező filmek: DePalma: *Scarface* (1983) (mf); DePalma: *The Untouchables* (1987) (sz)

7. A posztmodern gengszterfilm kezdetei: Scorsese *GoodFellasa*.

Kötelező filmek: Scorsese: *Goodfellas* (1990) (sz); Scorsese: *The Wolf of Wall Street* (2013) (mf)

8. A posztmodern gengszterfilm. Coen: *Miller's Crossing*.

Kötelező filmek: Coen: *Miller's Crossing* (1989); Heisler: *The Glass Key* (1942) (mf)

9. Modern és posztmodern gengszterfilm: *Point Blank* vs. *The Limey*.

Kötelező filmek: Soderbergh: *The Limey* (1999) (sz); Soderbergh: *Ocean's Eleven* (2001) (mf)

10. Posztmodern és posztklasszikus gengszterfilm különbségei. Kortárs gengszterfilm-aterök: Mann.

Kötelező filmek: Mann: *The Thief/Violent Streets* (1981) (mf); Mann: *Heat* (1995) (sz)

11. Kortárs gengszterfilm-aterök: Tarantino.

Kötelező filmek: Tarantino: *Reservoir Dogs* (1992) (mf); Tarantino: *Pulp Fiction* (1994) (mf)

12. Gengszterfilm és emancipáció: a blaxploitationtól a 'gangsta'-filmig.

Kötelező filmek: Cohen: *Black Caesar* (1973) (af); Hughes Bros.: *Menace II Society* (1993) (sz)

Melegen ajánlott filmek: Sayles: *Matewan* (1987); Scorsese: *Casino* (1995); Tarantino: *Jackie Brown* (1997); Stone: *Natural Born Killers* (1994); Scott: *True Romance* (1993); Newell: *Donnie Brasco* (1997); Soderbergh: *Traffic* (2000); Mendes: *Road to Perdition* (2002); Cronenberg: *A History of Violence* (2005); Scott: *American Gangster* (2007); Parks: *Shaft* (1971); Shear: *Across 110th Street* (1972); Singleton: *Boyz n the Hood* (1991); Anderson: *South Central* (1992); Van Peebles: *New Jack City* (1991); Gray: *Little Odessa* (1994); Ferrara: *King of New York* (1990); De Niro: *A Bronx Tale* (1993); Singer: *The Usual Suspects* (1995); Refn: *Drive* (2011); Hanson: *L.A. Confidential* (1997); Duffy: *The Boondock Saints* (1999); Anderson: *Hard Eight* (1996); Glazer: *Sexy Beast* (2000); Hillcoat: *Lawless* (2012); McQuarrie: *The Way of the Gun* (2000)

További ajánlott filmek: Parks: *Shaft's Big Score* (1972); Parks, Jr.: *Superfly* (1972); Cohen: *Hell Up in Harlem* (1973); Heckerling: *Johnny Dangerously* (1984); Coppola: *The Cotton Club* (1984); Demme: *Married to the Mob* (1988); Sonnenfeld: *Get Shorty* (1996); Talkington: *Love and a .45* (1994); Fleder: *Things to Do in Denver When You Are Dead* (1995); Herzfeld: *Two Days in the Valley* (1996); Jarmusch: *Ghost Dog* (1999); London: *Diary of a Hitman* (1990); Ferrara: *The Funeral* (1995); Hill: *Last Man Standing* (1996);

Mann: *Public Enemies* (2009); Hensleigh: *Kill the Irishman* (2011); Fleischer: *Gangster Squad* (2013)

Kötelező / ajánlott irodalom: Kötelező irodalom:

Király Jenő: *A film szimbolikája. III/1. A kalandfilm formái*. Kaposvár–Budapest: Kaposvári Egyetem Művészeti Kar Mozgóképkultúra Tanszék – Magyar Televízió Zrt., 2010. pp. 404–430.

Ajánlott irodalom:

Bogue, Ronald: DePalma's Postmodern *Scarface* and the Simulacrum of Class. In: *Gangster Film Reader* (eds. Silver, Alain – Ursini, James). New Jersey: Limelight Editions, 2007. pp. 183–194

Conard, Mark T.: Symbolism, Meaning, and Nihilism in Quentin Tarantino's *Pulp Fiction*. In: *The Philosophy of Film Noir* (ed. Conrad, Mark T.). Lexington, Kentucky: The University Press of Kentucky, 2006. pp. 125–135.

Ebert, Roger: Crime in the emptiness of Los Angeles. *Chicago Sun-Times*, January 17, 2011. <http://blogs.suntimes.com/foreignc/2011/01/heat.html>

Gates, Philippa: *Detecting Men. Masculinity and the Hollywood Detective Film*. Albany, NY: State University of New York Press, 2006. pp. 189–216.

Hammond, Michael: New Black Cinema. In: *Contemporary American Cinema* (eds. Williams, Linda Ruth – Hammond, Michael). Berkshire – New York: McGraw-Hill, 2006. pp. 389–397.

Kovács Marcell: Tökéletes másolat (Tarantino-variációk). *Filmvilág* (2005) no.2. pp. 42–44.

Mason, Fran: *American Gangster Cinema. From Little Caesar to Pulp Fiction*. London–New York: Palgrave Macmillan, 2002. pp. 141–164.

Palmer, R. Barton: A Coen fivérek: posztmodern filmkészítők. *Metropolis* (2011) no.1. pp. 20–35.

Pápai Zsolt: A kaméleon színe (Steven Soderbergh). In: *Korszakalkotók. Kortárs amerikai filmrendezők* (eds. Pápai Zsolt – Varga Balázs). Budapest: Tudással a Jövőért Közhasznú Alapítvány, 2013. pp. 249–276.

Phillips, Gene D.: Out of the Shadows. Expanding the Canon of Classic Film Noir. Lanham – Toronto – Plymouth, UK: The Scarecrow Press, Inc., 2012. pp. 45-66.

Pines, Jim: Feketék az amerikai filmgyártásban. In: *Oxford Filmenciklopédia* (ed. Nowell-Smith, Geoffrey). Budapest: Glória, 1998. pp. 515–527.

Reid, Mark A.: The Black Gangster Film. In: *Film Genre Reader III* (ed. Grant, Barry Keith). Austin: University of Texas Press, 2003. pp. 472–489.

Shadoian, Jack: *Dreams and Dead End. The American Gangster Film*. Oxford – New York: Oxford University Press, 2003 (second ed.). pp. 276–284.

Seitz, Matt Zoller: Life and Debt (Carlito's Way). http://reverseshot.org/symposiums/entry/1148/carlitos_way

Steensland, Mark: *Michael Mann*. Pocket Essential series, 2002.

Verevis, Constantine: Way of Life: *GoodFellas* and *Casino*. In: *Gangster Film Reader* (eds. Silver, Alain – Ursini, James). New Jersey: Limelight Editions, 2007. pp. 209–224.
